A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (negyedik tanács)

2024. december 19.*

„Előzetes döntéshozatal – Az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdése – Hatékony bírói jogvédelem az uniós jog által szabályozott területeken – Az Európai Unió Alapjogi Chartája 47. cikkének második bekezdése – Független és pártatlan bírósághoz való fordulás – Az uniós jog megsértésével magánszemélyeknek okozott károkért való tagállami felelősség – A hozzáadottérték-adó (héa) területén végső fokon eljáró nemzeti bíróság által elkövetett jogsértés – A végső fokon eljáró, az eljárásban alperesi jogállással rendelkező bíróság hatásköre – Az ítélkező testület összetétele”

A C-369/23. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Varhoven administrativen sad (legfelsőbb közigazgatási bíróság, Bulgária) a Bírósághoz 2023. június 9-én érkezett, 2023. június 9-i határozatával terjesztett elő

a **„Vivacom Bulgaria” EAD**

és

a **Varhoven administrativen sad**,

a **Natsionalna agentsia za prihodite**

között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (negyedik tanács),

tagjai: K. Lenaerts, a Bíróság elnöke, a negyedik tanács elnökeként eljárva, C. Lycourgos, a harmadik tanács elnöke (előadó), S. Rodin, J. Passer és O. Spineanu-Matei bírák,

főtanácsnok: T. Ćapeta,

hivatalvezető: A. Calot Escobar,

tekintettel az írásbeli szakaszra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

– a „Vivacom Bulgaria” EAD képviseletében S. Kostov és S. Yordanova advokati,

* Az eljárás nyelve: bolgár.

– a Varhoven administrativen sad képviseletében A. Adamova-Petkova, T. Kutsarova-Hristova és M. Semov,

– a bolgár kormány képviseletében T. Mitova és R. Stoyanov, meghatalmazotti minőségben,

– az Európai Bizottság képviseletében K. Herrmann, E. Rousseva és P. J. O. Van Nuffel, meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok indítványának a 2024. július 11-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

Ítéletet

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem az EUSZ 19. cikk (1) bekezdése második albekezdésének, valamint az Európai Unió Alapjogi Chartája (a továbbiakban: Charta) 47. cikkének az értelmezésére irányul.

2 E kérelmet a „Vivacom Bulgaria” EAD és a Varhoven administrativen sad (legfelsőbb közigazgatási bíróság, Bulgária), valamint a Natsionalna agentsia za prihodite (nemzeti központi adóhatóság, Bulgária; a továbbiakban: NAP) között az uniós jog megsértése miatt a Balgarska telekomunikatsionna kompania EAD (a továbbiakban: BTK), jelenleg Vivacom Bulgaria, által állítólagosan elszenvedett kár megtérítése tárgyában folyamatban lévő jogvita keretében terjesztették elő.

Jogi háttér

Az uniós jog

3 Az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdése a következőképpen rendelkezik:

„A tagállamok megteremtik azokat a jogorvoslati lehetőségeket, amelyek az uniós jog által szabályozott területeken a hatékony jogvédelem biztosításához szükségesek.”

4 A Charta 47. cikke kimondja:

„Mindenkinek, akinek az Unió joga által biztosított jogait és szabadságait megsértették, az e cikkben megállapított feltételek mellett joga van a bíróság előtti hatékony jogorvoslathoz.

Mindenkinek joga van arra, hogy ügyét a törvény által megelőzően létrehozott független és pártatlan bíróság tisztességesen, nyilvánosan és észszerű időn belül tárgyalja. Mindenkinek biztosítani kell a lehetőséget tanácsadás, védelem és képviselet igénybevételéhez.

Azoknak, akik nem rendelkeznek elégséges pénzeszközökkel, költségmentességet kell biztosítani, amennyiben az igazságszolgáltatás hatékony igénybevételéhez erre szükség van.”

A bolgár jog

A közigazgatási eljárásról szóló törvénykönyv

5 Az Administrativnoprotsesualen kodeks (a közigazgatási eljárásról szóló törvénykönyv) alapeljárásra alkalmazandó változata (a DV 2019. november 29-i 94. száma; a továbbiakban: a közigazgatási eljárásról szóló törvénykönyv) 1. cikkének 3. pontja a következőképpen szól:

„A jelen törvénykönyv szabályozza a közigazgatási hatóságok és tisztviselők jogellenes aktusaival, cselekményeivel vagy mulasztásaival okozott, valamint a közigazgatási bíróságok és a Varhoven administrativen sad (legfelsőbb közigazgatási bíróság) igazságszolgáltatási tevékenységéből eredő károk megtérítésére irányuló eljárást.”

6 E törvénykönyv 128. cikke (1) bekezdésének 6. pontja szerint:

„A közigazgatási bíróságok hatáskörébe tartozik minden, a közigazgatási bíróságok és a Varhoven administrativen sad (legfelsőbb közigazgatási bíróság) igazságszolgáltatási tevékenységéből eredő károk megtérítése iránti kérelemmel kapcsolatos ügy.”

7 Az említett törvénykönyv 203. cikke a következőképpen rendelkezik:

„(1) Az állampolgárok vagy jogi személyek által a közigazgatási hatóságok és tisztviselőik jogellenes aktusai, cselekményei vagy mulasztásai következtében elszenvedett károk megtérítése iránti kereseteket az e fejezetben meghatározott eljárás szerint kell elbírálni.

(2) A jelen törvénykönyv által nem szabályozott, az (1) bekezdés szerinti kártérítési felelősséggel kapcsolatos kérdéseket a zakon za otgovornostta na darzhavata i obshtinite za vredi (az állami és önkormányzati kárfelelősségről szóló törvény [a DV 1988. augusztus 5-i 60. száma]) vagy a zakon za izpalnenie na nakazaniyata i zadarzhaneto pod strazha (a büntetések végrehajtásáról és az előzetes letartóztatásról szóló törvény [a DV 2009. április 3-i 25. száma]) rendelkezései szabályozzák.

(3) Ez a fejezet az uniós jog kellően súlyos megsértésével okozott károk megtérítésére irányuló keresetekre is vonatkozik, mivel a kártérítési felelősségre és a kereset elfogadhatóságára az állam uniós jog megsértése miatti szerződésen kívüli felelősségére vonatkozó szabályok az irányadók.”

Az állami és önkormányzati kárfelelősségről szóló törvény

8 A zakon za otgovornostta na darzhavata i obshtinite za vredi (az állami és önkormányzati kárfelelősségről szóló törvény) alapeljárásra alkalmazandó változatának (a DV 2019. november 29-i 94. száma; a továbbiakban: az állami és önkormányzati kárfelelősségről szóló törvény) 2c. cikke a következőképpen szól:

„(1) Amennyiben a kár az uniós jog kellően súlyos megsértéséből ered, a kereseteket a bíróságok az alábbi részletszabályok figyelembevételével vizsgálják meg:

1. a közigazgatási eljárásról szóló törvénykönyv, […] a közigazgatási bíróságok és a Varhoven administrativen sad (legfelsőbb közigazgatási bíróság) igazságszolgáltatási tevékenysége által okozott károk tekintetében;

2. polgári perrendtartás, az 1. pontban említettektől eltérő esetekben […].

(2) Ha az (1) bekezdés szerinti kereset több alperes ellen irányul, azt a közigazgatási eljárásról szóló törvénykönyv szabályai szerint kell elbírálni, ha az eljárásban félként közigazgatási bíróság, a Varhoven administrativen sad (legfelsőbb közigazgatási bíróság) vagy jogi személy közigazgatási tevékenység keretében vagy azzal összefüggésben okozott kár miatt vesz részt.”

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés

9 2007 és 2008 között a BTK Mobile EOOD, amelynek jogutódja a BTK, két román társaság részére számlát állított ki távközlési szolgáltatásokhoz kapcsolódó feltöltőkártyák és utalványok értékesítésére vonatkozóan. E számlákon ezen ügyleteket olyan szolgáltatásnyújtásokként tüntették fel, amelyek teljesítésének helye Romániában volt, és amelyek következésképpen Bulgáriában nem voltak hozzáadottértékadó (héa)-kötelesek.

10 2012. június 20-án a NAP adóellenőrzési határozatot hozott a BTK-val szemben, amelyben az említett számláknak megfelelő héatartozást állapított meg. Álláspontja szerint ugyanis a szóban forgó ügyleteket olyan szolgáltatásnyújtásnak kell minősíteni, amelynek teljesítési helye Bulgáriában volt, és ennélfogva e tagállamban adókötelesek voltak.

11 A 2014. január 28-i ítélettel kiegészített 2013. november 22-i ítéletével az Administrativen sad Sofia grad (szófiai közigazgatási bíróság, Bulgária) helybenhagyta ezt az adóellenőrzési határozatot a 2007 decembere és 2008 júniusa közötti adómegállapítási időszakok tekintetében, és megállapította, hogy a szóban forgó ügyletek olyan termékértékesítések, amelyek teljesítési helye Bulgáriában volt. 2014. december 16-i jogerős ítéletével a Varhoven administrativen sad (legfelsőbb közigazgatási bíróság) teljes egészében helybenhagyta az elsőfokú ítéletet.

12 A BTK a NAP és a Varhoven administrativen sad (legfelsőbb közigazgatási bíróság) ellen 2019. december 12-én az Administrativen sad Sofia gradhoz (szófiai közigazgatási bíróság) benyújtott keresetében az állami és önkormányzati kárfelelősségről szóló törvénynek az EUSZ 4. cikk (3) bekezdésével összefüggésben értelmezett 2c. cikke alapján kártérítést követelt az adóellenőrzési határozatnak megfelelően megfizetett összeg törvényes kamatokkal növelt, összesen 1 808 638,32 bolgár leva (BGN) (hozzávetőleg 925 000 euró) összegében. E társaság ezen összeg egy része után a kereset benyújtásától annak végleges elbírálásáig terjedő időszakra vonatkozó törvényes kamatok megfizetését is kérte.

13 Ezen összegek a közös hozzáadottértékadó-rendszerről szóló, 2006. november 28-i 2006/112/EK tanácsi irányelv (HL 2006. L 347., 1. o.; helyesbítések: HL 2007. L 335., 60. o.; HL 2015. L 323., 31. o.) 2007 decembere és 2008 júniusa között alkalmazandó változatának (a továbbiakban: héairányelv) a Bíróság által a 2012. május 3-i Lebara ítéletben (C-520/10, EU:C:2012:264) értelmezett egyes rendelkezéseinek a NAP és a Varhoven administrativen sad (legfelsőbb közigazgatási bíróság) általi kellően súlyos megsértéséből eredő kárnak felelnek meg.

14 2022. április 18-i ítéletével az Administrativen sad Sofia grad (szófiai közigazgatási bíróság) elutasította a BTK keresetét, megállapítva többek között, hogy sem a NAP, sem a Varhoven administrativen sad (legfelsőbb közigazgatási bíróság) nem sértette meg súlyosan az uniós jogot. A NAP helyesen minősítette a szóban forgó ügyleteket szolgáltatásnyújtásnak, és nem sértette meg az uniós jogot annak megállapításával, hogy nem teljesült az ahhoz szükséges feltételek egyike

– nevezetesen a feltöltőkártyák és utalványok másik tagállamban letelepedett adóalanyok részére történő értékesítése –, hogy e szolgáltatások teljesítési helyét valamely másik, a Bolgár Köztársaságtól eltérő tagállamban lehessen meghatározni.

15 Az Administrativen sad Sofia grad (szófiai közigazgatási bíróság) azt is megállapította, hogy az, hogy a szóban forgó ügyleteket a Varhoven administrativen sad (legfelsőbb közigazgatási bíróság) termékértékesítésnek, nem pedig szolgáltatásnyújtásnak minősítette, ellentétes a héairányelvvel és a 2012. május 3-i Lebara ítélettel (C-520/10, EU:C:2012:264). Mindazonáltal e hibától függetlenül az adóellenőrzési határozattal szembeni kereset nem vezethetett volna eltérő eredményre, mivel nem nyert bizonyítást, hogy a feltöltőkártyák és utalványok értékesítésének címzettjei egy másik tagállamban letelepedett adóalanyok lettek volna. Egyébiránt a Varhoven administrativen sad (legfelsőbb közigazgatási bíróság) helyesen állapította meg, hogy a 2012. május 3-i Lebara ítélet (C-520/10, EU:C:2012:264) alapjául szolgáló ügy körülményei és a szóban forgó adóellenőrzési határozat NAP általi elfogadásának alapjául szolgáló körülmények nem azonosak.

16 A BTK felülvizsgálati kérelmet nyújtott be a Varhoven administrativen sadhoz (legfelsőbb közigazgatási bíróság) a 2022. április 18-i elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezése iránt, amely ítélet szerinte sérti az anyagi jogot, a lényeges eljárási szabályokat és az indokolási kötelezettséget. A BTK többek között arra hivatkozik, hogy az uniós jognak a szóban forgó ügyletek Varhoven administrativen sad (legfelsőbb közigazgatási bíróság) általi téves minősítéséből eredő megsértése kitűnik az Európai Bizottság által a Bolgár Köztársasággal szemben indított EU Pilot 8498/1/TAXU jogsértési eljárásból. E jogsértés, amely a Bíróság ítélkezési gyakorlatának nyilvánvaló figyelmen kívül hagyásából ered, a 2006. június 13-i Traghetti del Mediterraneo ítélet (C-173/03, EU:C:2006:391) 43. pontjában meghatározott kritériumokra tekintettel kellően súlyos.

17 Ebben az összefüggésben a BTK azt kérte a Varhoven administrativen sadtól (legfelsőbb közigazgatási bíróság) mint kérdést előterjesztő bíróságtól, hogy terjesszen előzetes döntéshozatal iránti kérelmet a Bíróság elé. E fél elismeri, hogy e bíróságnak az alapeljárásban eljáró ítélkező testülete eltér a jelen ítélet 11. pontjában említett, 2014. december 16-i ítéletet meghozó ítélkező testülettől. Mindazonáltal jogos kétségek állnak fenn e bíróság valamennyi ítélkező testületének pártatlanságát illetően, mivel e bíróság az elsőfokú eljárás alperese volt, és már kifejtette azon véleményét, hogy az ellene indított kereset elfogadhatatlan, vagy legalábbis megalapozatlan.

18 A kérdést előterjesztő bíróság – megjegyezve, hogy a BTK nem hozott fel konkrét érveket az ítélkező testület szubjektív vagy objektív pártatlanságával kapcsolatban – úgy véli, hogy szüksége van az alapjogvita elbírálására vonatkozó hatáskörének tisztázására, mielőtt az alapjogvita érdeméről határozhatna.

19 E bíróság kifejti, hogy a közigazgatási jogviták sajátosságaira tekintettel a bolgár jogalkotó előírta, hogy a közigazgatási bíróságok és a Varhoven administrativen sad (legfelsőbb közigazgatási bíróság) igazságszolgáltatási tevékenységéből eredő károk megtérítése iránti keresetek azon közigazgatási bíróságok hatáskörébe tartoznak, amelyek tekintetében a végső fokon eljáró bíróság a kérdést előterjesztő bíróság. A kérdést előterjesztő bíróság arra keresi a választ, hogy e jogszabály megfelel-e az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének az uniós jog által szabályozott területeken hatékony bírói jogvédelmet előíró második albekezdésében és a Charta 47. cikkének a független és pártatlan bíróság követelményére vonatkozó második bekezdésében foglalt követelményeknek.

20 Az Emberi Jogok Európai Bíróságának a Bolgár Köztársasággal szemben benyújtott keresetekre vonatkozó releváns ítélkezési gyakorlata nem teszi lehetővé annak végleges meghatározását, hogy valamely bíróság elbírálhat-e olyan keresetet, amelynek ő maga az alperese, anélkül hogy ez sértené az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én aláírt európai egyezmény (kihirdette: az 1993. évi XXXI. törvény; a továbbiakban: EJEE) 6. cikkének (1) bekezdését.

21 Ily módon a kérdést előterjesztő bíróság megjegyzi, hogy az EJEB 2008. április 10-i Mihalkov kontra Bulgária ítéletében (CE:ECHR:2008:0410JUD006771901) és az EJEB 2018. április 5-i Boyan Gospodinov kontra Bulgária ítéletében (CE:ECHR:2018:0405JUD002841707) az Emberi Jogok Európai Bírósága megállapította az EJEE 6. cikke (1) bekezdésének megsértését az állammal szemben valamely bíróság tevékenységével kapcsolatban benyújtott, felelősség megállapítása iránti keresetekkel összefüggésben amiatt, hogy az e bíróságnak a jogvitában eljáró bírái hivatásuknál fogva a peres felek egyikéhez köthetők, valamint amiatt, hogy a megítélhető kártérítések kifizetése az érintett bíróság költségvetésére terhelendő.

22 Ezzel szemben az EJEB 2013. június 18-i Valcheva és Abrashev kontra Bulgária ítéletében (CE:ECHR:2013:0618DEC000619411), valamint az EJEB 2013. június 18-i Balakchiev és társai kontra Bulgária ítéletében (CE:ECHR:2013:0618DEC006518710) az Emberi Jogok Európai Bírósága nem állapította meg az EJEE megsértését amiatt, hogy az egyes bíróságok tevékenysége által okozott károk megtérítése ezen bíróságok külön költségvetési tételéből fizetendő.

23 A kérdést előterjesztő bíróság pontosítja, hogy a jelen ügyben az alapügyet elbíráló határozatot követően esetlegesen fizetendő kártérítésre alkalmazandó költségvetési szabályok hasonlóak az előző pontban hivatkozott ügyekben leírtakhoz, és hogy a bíróságok kártérítésre szánt költségvetését adott esetben a legfelsőbb igazságszolgáltatási tanács az érintett bíróság kérelmére megemelheti. Így a bírák javadalmazása és a bíróságokon való foglalkoztatási feltételek nem függnek a bíróság által esetlegesen fizetendő kártérítéstől.

24 E körülmények között a Varhoven administrativen sad (legfelsőbb közigazgatási bíróság) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdést terjeszti a Bíróság elé:

„Ellentétes-e az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdésével és [a Charta] 47. cikkével [az állami és önkormányzati kárfelelősségéről szóló törvény] 2c. cikke (1) bekezdésének – [a közigazgatási eljárásról szóló törvénykönyv] 203. cikkének (3) bekezdésével és 128. cikke (1) bekezdésének 6. pontjával összefüggésben értelmezett – 1. pontjához hasonló olyan nemzeti szabályozás, amely szerint az uniós jog Varhoven administrativen sad (legfelsőbb közigazgatási bíróság) általi megsértésével okozott kár megtérítése iránti keresetet, amelynek esetében a Varhoven administrativen sad (legfelsőbb közigazgatási bíróság) az alperes, végső fokon e bíróságnak kell megvizsgálnia?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésről

25 Előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdését és a Charta 47. cikkének második bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy azokkal ellentétes az olyan nemzeti

szabályozás, amelynek értelmében valamely bíróság olyan felülvizsgálati eljárásban, amelyben az említett bíróság az alperes, végső fokon elbírálja az államnak az uniós jog e bíróság által hozott ítélet következtében történő állítólagos megsértéséből eredő felelősségével kapcsolatos ügyet.

26 E tekintetben emlékeztetni kell egyrészt arra, hogy az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdése értelmében a tagállamok megteremtik azokat a jogorvoslati lehetőségeket, amelyek az uniós jog által szabályozott területeken – köztük az alapügyben szóban forgó héa terén – a jogalanyok hatékony bírói jogvédelemhez való joga tiszteletben tartásának biztosításához szükségesek.

27 Másrészt meg kell jegyezni, hogy a Charta 47. cikkének második bekezdése, amely többek között kimondja a független és pártatlan bírósághoz való alapvető jogot, a Charta 51. cikke (1) bekezdésének megfelelően a tagállamokra is vonatkozik, amennyiben az Unió jogát hajtják végre. A jelen ügyben ez a helyzet áll fenn, mivel az alapeljárás a héairányelv állítólagos megsértése miatt fennálló állami felelősségre vonatkozik.

28 Amennyiben a Charta olyan jogokat állapít meg, amelyek megfelelnek az EJEE-ben biztosított jogoknak, a Charta 52. cikke (3) bekezdésének célja a Chartában foglalt, illetve az azokkal megegyező, az EJEE-ben biztosított jogok közötti szükséges összhang biztosítása, anélkül hogy mindez sértené az uniós jog autonómiáját. Az Alapjogi Chartához fűzött magyarázatok (HL 2007. C 303., 17. o.) szerint a Charta 47. cikkének második bekezdése megfelel az EJEE 6. cikke (1) bekezdésének. Így a Bíróságnak ügyelnie kell arra, hogy a jelen ügyben elfogadott értelmezése olyan védelmi szintet biztosítson, amely nem sérti az EJEE 6. cikkének (1) bekezdésében rögzített és az Emberi Jogok Európai Bírósága által értelmezett védelmi szintet (2024. július 11-i Hann-Invest és társai ítélet, C-554/21, C-622/21 és C-727/21, EU:C:2024:594, 46. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

29 Egyébiránt emlékeztetni kell arra, hogy a bíróságok függetlenségére vonatkozó ezen követelmény – amely a bírói hivatás velejárója – a hatékony bírói jogvédelemhez való jog és a tisztességes eljáráshoz való alapvető jog lényegéből következik, és e jogok a jogalanyokat az uniós jog alapján megillető valamennyi jog védelmére, valamint a tagállamoknak az EUSZ 2. cikkben felsorolt közös értékeinek – köztük a jogállamiság értékének – a megőrzésére vonatkozó garanciákként döntő jelentőségűek (2024. július 11-i Hann-Invest és társai ítélet, C-554/21, C-622/21 és C-727/21, EU:C:2024:594, 49. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

30 Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a függetlenség említett követelménye két szempontot foglal magában. Az első – külső – szempont azt követeli meg, hogy az érintett fórum teljesen autonóm módon gyakorolja feladatkörét anélkül, hogy bármilyen hierarchikus kapcsolatban lenne, vagy bárkinek alá lenne rendelve, és anélkül, hogy bárhonnan utasításokat kapna, így védett az olyan külső beavatkozással vagy nyomással szemben, amely veszélyeztetheti tagjai határozathozatalának függetlenségét, és határozataikat befolyásolhatja (2024. július 11-i Hann-Invest és társai ítélet, C-554/21, C-622/21 és C-727/21, EU:C:2024:594, 50. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

31 A második – belső – szempont a pártatlanság fogalmával áll összefüggésben, és arra vonatkozik, hogy egyenlő távolságot kell tartani a jogvitában részt vevő felektől, illetve e feleknek a jogvita tárgyához fűződő mindenkori érdekeitől. E szempont megköveteli az objektivitást, valamint azt, hogy a jogvita megoldása során a jogszabály szigorú alkalmazásán kívül semmilyen más érdek ne érvényesüljön (2024. július 11-i Hann-Invest és társai ítélet, C-554/21, C-622/21 és C-727/21, EU:C:2024:594, 51. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

32 Így az uniós jog által megkövetelt függetlenségi és pártatlansági garanciák olyan szabályok meglétét igénylik, amelyek a jogalanyok számára biztosítják minden, az említett fórumnak az ütköző érdekek vonatkozásában való semlegességére vonatkozó jogos kétség kizárását (lásd ebben az értelemben: 2024. május 8-i Asociația „Forumul Judecătorilor din România” [Bírák és ügyészek egyesületei] ítélet, C-53/23, EU:C:2024:388, 51. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

33 Ami az EJEE 6. cikkének (1) bekezdése értelmében vett „pártatlanság” feltételét illeti, annak objektív értékelése – amely a jelen ügyben a kérdést előterjesztő bíróság kérdései szempontjából egyedül releváns – annak meghatározására irányul, hogy a bíróság – különösen összetételére tekintettel – a pártatlanságára vonatkozó bármiféle jogos kétség kizárása érdekében megfelelő biztosítékokat nyújt-e. Ez azon kérdés felvetését jelenti, hogy a bíró személyes magatartásától függetlenül bizonyos ellenőrizhető tények alapján megkérdőjelezhető-e a pártatlansága. E kérdéskörben még a látszat is jelentőséggel bírhat. Az Emberi Jogok Európai Bíróságának ítélkezési gyakorlata szerint annak megállapítása érdekében, hogy léteznek-e indokok annak kétségbe vonására, hogy a pártatlanságra és az objektív függetlenségre vonatkozó ezen követelmények valamely adott ügyben nem teljesülnek, a fél nézőpontját figyelembe veszik, de az nem játszik döntő szerepet. A meghatározó tényező az, hogy a szóban forgó félelmek tekinthetők-e objektíve igazoltnak (lásd ebben az értelemben: 2019. november 19-i A. K. és társai [A legfelsőbb bíróság fegyelmi tanácsának függetlensége] ítélet, C-585/18, C-624/18 és C-625/18, EU:C:2019:982, 128. és 129. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

34 Ezen ítélkezési gyakorlat fényében kell megvizsgálni a Bíróság elé terjesztett kérdés tárgyát képező konkrét esetet, vagyis egy olyan bíróság esetét, amely olyan felülvizsgálati eljárásban végső fokon elbírálja az államnak az uniós jog e bíróság által hozott ítélet miatti állítólagos megsértéséből eredő felelősségével kapcsolatos ügyet, amelyben maga az említett bíróság az alperes.

35 E tekintetben először is meg kell jegyezni, hogy e felelősség nem a bíró személyes felelősségére, hanem az állam felelősségére vonatkozik. Ezért nem tűnik úgy, hogy az uniós joggal ellentétes bírósági határozatokért való állami felelősség elismerése bizonyos feltételek mellett különleges kockázatot jelentene a végső fokon ítélkező bíróság függetlensége vonatkozásában (lásd ebben az értelemben: 2003. szeptember 30-i Köbler ítélet, C-224/01, EU:C:2003:513, 42. pont).

36 A Bíróság arra is emlékeztetett, hogy az adott területre vonatkozó uniós jogi szabályozás hiányában az egyes tagállamok belső jogrendjének feladata kijelölni a hatáskörrel rendelkező bíróságokat és meghatározni az uniós jogrendből származó egyéni jogok védelmének biztosítására irányuló jogorvoslatok eljárási szabályait. Feltételezve, hogy minden esetben a tagállamok feladata az uniós jogrendből eredő személyes jogok hatékony védelmének biztosítása, a Bíróságnak nem feladata az olyan hatásköri kérdések megoldásában való részvétel, amelyeket a nemzeti igazságszolgáltatási rendszer tekintetében bizonyos jogi helyzetek uniós jog alapján történő minősítése vethet fel (lásd ebben az értelemben: 2003. szeptember 30-i Köbler ítélet, C-224/01, EU:C:2003:513, 46. és 47. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

37 Ennélfogva főszabály szerint nem tilos, hogy valamely tagállam kijelöljön egy bíróságot, mint amely hatáskörrel rendelkezik arra, hogy felülvizsgálati eljárásban végső fokon döntsön az államnak az uniós jog adott esetben e bíróság valamely ítéletéből eredő megsértésével magánszemélyeknek okozott károkért fennálló felelősségéről, feltéve hogy megteszik az említett bíróság jelen ítélet 30–33. pontjában hivatkozott ítélkezési gyakorlat értelmében vett függetlenségének és pártatlanságának biztosításához szükséges intézkedéseket.

38 Másodszor, ami azt a tényt illeti, hogy az alapügyben szóban forgóhoz hasonló jogvitában a végső fokon eljáró bíróság az elsőfokú eljárás alpereseként állást foglalhatott az e jogvita tárgyát képező ténybeli és jogi kérdésekben, meg kell jegyezni, hogy ez a perbeli jogállás nem teheti kérdésessé e bíróság pártatlanságát, feltéve hogy az említett jogvitában végső fokon eljáró ítélkező testület tagjai az elsőfokú eljárásban semmilyen módon nem vettek részt e bíróság védelmében.

39 E tekintetben meg kell jegyezni, hogy az a körülmény, hogy az Európai Unió Bírósága mint intézmény az eljárásban alperes, nem képezi akadályát annak, hogy a Bíróság a jogvitát elbírálja (lásd ebben az értelemben: 2000. május 25-i Kögler kontra Bíróság ítélet, C-82/98 P, EU:C:2000:282; 2023. május 4-i KY kontra az Európai Unió Bírósága ítélet, C-100/22 P, EU:C:2023:377). Hasonlóképpen, a független és pártatlan bírósághoz való, a Charta 47. cikkének második bekezdésében rögzített alapvető jog nem sérül, ha a Bíróság az Európai Unió Bírósága mint intézmény által képviselt Európai Unió által benyújtott fellebbezést elbíráló bíróság (lásd ebben az értelemben: 2018. december 13-i Európai Unió kontra Kendrion ítélet, C-150/17 P, EU:C:2018:1014, 36. pont).

40 Mindemellett, amikor az Európai Unió Bíróságának elnöke ezen intézmény elnökeként úgy határozott, hogy fellebbezést nyújt be a Törvényszék ezen intézményt érintő ítélete ellen, az eljárásban részt vevő másik fél független és pártatlan bírósághoz való alapvető joga csak akkor tekinthető biztosítottnak, ha a Bíróság elnöke bíróként nem vesz részt az ügy bírósági elbírálásában, hanem a feladatait az elnökhelyettes látja el (lásd ebben az értelemben: 2018. december 13-i Európai Unió kontra Kendrion ítélet, C-150/17 P, EU:C:2018:1014, 38. pont).

41 Bár kétségtelen, hogy a kérdést előterjesztő bíróság feladata annak vizsgálata, hogy a jelen ítélet 38. pontjában említett feltételt tiszteletben tartották-e az alapeljárásban, a Bíróság az EUMSZ 267. cikkel bevezetett igazságügyi együttműködés keretében – az iratokban foglalt információk alapján – megadhatja e bíróságnak az uniós jog értelmezésének azokat az elemeit, amelyek valamely uniós jogi rendelkezés hatásainak értékelése során hasznosak lehetnek számára (lásd ebben az értelemben: 2024. július 11-i Hann-Invest és társai ítélet, C-554/21, C-622/21 és C-727/21, EU:C:2024:594, 60. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

42 A jelen ügyben, amint azt a Vivacom Bulgaria megjegyezte, és amint az az alapeljárás alperesének megjegyzéseiből kitűnik, a Varhoven administrativen sad (legfelsőbb közigazgatási bíróság) mint az elsőfokú eljárás alperese az álláspontját az ezen bíróságnak az e bíróság elnöke által megbízott tisztviselője fejtette ki. Ezzel szemben a Bíróság rendelkezésére álló iratokból nem tűnik ki, hogy az alapügyben eljáró ítélkező testület tagjai bármilyen szerepet játszottak volna a Varhoven administrativen sad (legfelsőbb közigazgatási bíróság) védelmében. Ezen információk vizsgálata azonban a kérdést előterjesztő bíróság feladata.

43 E körülmények között, amennyiben ezen információk megerősítést nyernek, a Vivacom Bulgaria által felidézett ítélkezési gyakorlat, amely szerint a „függetlenség” fogalma azt jelenti, hogy az érintett fórum ahhoz a hatósághoz képest, amely a jogorvoslattal megtámadott határozatot hozta, harmadik félnek minősül (lásd ebben az értelemben: 2020. január 21-i Banco de Santander ítélet, C-274/14, EU:C:2020:17, 62. pont; 2024. május 7-i NADA és társai ítélet, C-115/22, EU:C:2024:384, 46. pont), nem összeegyeztethetetlen a végső fokon eljáró bíróság azon hatáskörével, hogy elbírálja a felülvizsgálati kérelmet egy olyan ügyben, amelyben ő maga az alperes.

44 Harmadszor, ami a bírák függetlenségének és pártatlanságának követelményét illeti, emlékeztetni kell arra, hogy a bírák jogállására és a hivatásuk gyakorlására alkalmazandó szabályoknak lehetővé kell tenniük nemcsak az utasításokban megnyilvánuló bármely közvetlen befolyás kizárását, hanem az olyan közvetettebb befolyás kizárását is, amely hatással lehet az érintett bírák határozataira, továbbá ily módon a bírák függetlensége vagy pártatlansága látszata olyan hiányának kizárását, amely sértheti azt a bizalmat, amelyet egy demokratikus társadalomban és jogállamban az igazságszolgáltatásnak a jogalanyokban keltenie kell (lásd ebben az értelemben: 2024. július 11-i Hann-Invest és társai ítélet, C-554/21, C-622/21 és C-727/21, EU:C:2024:594, 53. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

45 E tekintetben először is a Bíróság rendelkezésére álló iratokból nem tűnik ki, hogy a Varhoven administrativen sad (legfelsőbb közigazgatási bíróság) bírái a bolgár szabályozás értelmében ne élveznének olyan garanciákat, amelyek biztosítják függetlenségüket és pártatlanságukat, aminek vizsgálata azonban a kérdést előterjesztő bíróság feladata.

46 Továbbá az előzetes döntéshozatalra utaló határozat jelzi, hogy e bírák javadalmazása és foglalkoztatási feltételei nem függnek az esetleges kártérítés e bíróság általi megfizetésétől. E körülmények között az esetleges kártérítéseknek az alapjogvitát eldöntő határozatot követő megfizetésére vonatkozó költségvetési szabályok nem kelthetnek jogos kételyt a jogalanyokban e bírák függetlenségét vagy pártatlanságát illetően.

47 Végül meg kell jegyezni, hogy pusztán az a tény, hogy valamely bíróság több ítélkező testülete egymást követően eljár az ugyanazon helyzetből eredő különböző jogi problémákkal kapcsolatos ügyekben, nem elegendő ahhoz, hogy a jogalanyokban jogos kétségeket keltsen e bíróság függetlenségét vagy pártatlanságát illetően ezen ügyek mindegyike tekintetében.

48 Amint arra a főtanácsnok az indítványának 39. pontjában rámutatott, ezzel szemben az EJEB 2004. július 29-i San Leonard Band Club kontra Málta ítéletéből (CE:ECHR:2004:0729JUD007756201) és 2020. július 7-i SCERRI kontra Málta ítéletéből (CE:ECHR:2020:0707JUD003631818) kitűnik, hogy abban az esetben, ha ugyanazon bíráknak kell egy adott eljárásban arról a kérdésről határozniuk, hogy egy korábbi döntésükben elkövettek-e jogértelmezési vagy jogalkalmazási hibát, meg kell állapítani az EJEE 6. cikkének megsértését.

49 Emlékeztetni kell arra is, hogy a Bíróság kimondta, hogy a független és pártatlan bírósághoz való, a Charta 47. cikkének második bekezdésében rögzített alapvető jogot tiszteletben tartják, ha az Európai Unió Törvényszéke, amelyhez az észszerű időn belüli határozathozatal elmulasztásából eredő állítólagos kár megtérítése iránti kérelmet nyújtottak be, e kérelemről a kifogásolt időtartamú eljárás alapjául szolgáló jogvitában eljárótól eltérő összetételű tanácsban határoz (lásd ebben az értelemben: 2013. november 26-i Gascogne Sack Deutschland kontra Bizottság ítélet, C-40/12 P, EU:C:2013:768, 96. pont; 2018. december 13-i Európai Unió kontra Kendrion ítélet, C-150/17 P, EU:C:2018:1014, 36. és 37. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

50 Márpedig a jelen ügyben az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból, valamint a Vivacom Bulgaria által benyújtott írásbeli észrevételekből kitűnik, hogy az alapügyben eljáró ítélkező testület egyik bírája sem vett részt az e jogvita alapját képező ítéletet meghozó tanácsban. Elegendő tehát megállapítani, anélkül hogy a Bíróságnak állást kellene foglalnia abban a kérdésben, hogy összeegyeztethető-e az uniós jog értelmezni kért rendelkezéseivel, ha a két ítélkező testület összetétele – akár csak részben is – ugyanazon bírákból áll, hogy az alapeljárás

körülményei között a jogalanyokban a Varhoven administrativen sad (legfelsőbb közigazgatási bíróság) függetlenségét vagy pártatlanságát illetően felmerülő jogos kétely nem következhet e két ítélkező testület összetételéből.

51 A fenti megfontolások összességére tekintettel az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésre azt a választ kell adni, hogy az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdését és a Charta 47. cikkének második bekezdését úgy kell értelmezni, hogy azokkal nem ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amelynek értelmében valamely bíróság olyan felülvizsgálati eljárásban, amelyben az említett bíróság az alperes, végső fokon elbírálja az államnak az uniós jog e bíróság által hozott ítélet következtében történő állítólagos megsértéséből eredő felelősségével kapcsolatos ügyet, feltéve hogy e nemzeti szabályozás és az ezen ügy elbírálása érdekében hozott intézkedések a jogalanyok számára biztosítják minden, az érintett bíróság függetlenségére és pártatlanságára vonatkozó jogos kétség kizárását.

A költségekről

52 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (negyedik tanács) a következőképpen határozott:

Az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdését és az Európai Unió Alapjogi Chartája 47. cikkének második bekezdését úgy kell értelmezni, hogy azokkal nem ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amelynek értelmében valamely bíróság olyan felülvizsgálati eljárásban, amelyben az említett bíróság az alperes, végső fokon elbírálja az államnak az uniós jog e bíróság által hozott ítélet következtében történő állítólagos megsértéséből eredő felelősségével kapcsolatos ügyet, feltéve hogy e nemzeti szabályozás és az ezen ügy elbírálása érdekében hozott intézkedések a jogalanyok számára biztosítják minden, az érintett bíróság függetlenségére és pártatlanságára vonatkozó jogos kétség kizárását.

Aláírások